

Rušení rozhlasu vysokofrekventními elektrickými přístroji.

Jaromír Sedláček.

Otázka zní: „Je možno podle daného právního stavu, aby posluchači radiového přijímače mohli se brániti proti poruchám přijímací stanice, způsobeným vysokofrekventními přístroji? Otázka tato dá se zodpověděti dvojím způsobem, a to zda na poli práva civilního možno hledati ochranu, anebo zda na poli práva policejního.

Budeme se hlavně zabývati otázkou ochrany podle práva civilního, kdežto k policejní ochraně přihlédneme jen souhrnně.

I. Ochrana rozhlasu podle práva civilního.

Nejvyšší soud měl příležitost jednou se s tou otázkou zabývati ve sporu Stefan Pocsátka ca Dr. Albert Keményi a zaujal v rozhodnutí ze dne 18. května 1933, čís. j. Rv IV 184/33 hledisko to: Rušení rozhlasu vysokofrekventními přístroji není nikde zakázáno; předpisů o sousedském právu není možno použiti, poněvadž rušení nedělo se jenom za tím cílem, aby žalující straně byla způsobena škoda. Nejvyšší soud pokračuje: „Je pravda, že v daném případě jde o střet dvou oprávnění, jednak oprávnění žalobce: přijímati vysílání rozhlas pomocí koncesovaného přístroje, jednak oprávnění žalovaného: používatí zubolékařského přístroje s kolektorovými motorky, pokud vykonávání tohoto oprávnění zasahuje do vykonávání nahoře zmíněného oprávnění žalobce, avšak za výše uvedeného právního skutkového stavu soud nemá právní možnost, aby žalobci proti rušivému zásahu žalovaného v tomto případě žádanou nápravu zjednatí mohl. Aby se vyrovnání protichůdných zájmů sporných stran stalo upotřebením tlumičů zmíněných v rozsudcích nižších soudů, záleží jen na doporučení stran, vedených zásadami slušného sousedského styku, nemůže se však státi soudním výrokem.“

Rozhodnutí toto je velmi podivuhodné svým názorem na funkci práva. Kdyby si byl Nejvyšší soud uvědomil v daném případě funkci soudcovu v civilních sporech, nemohl by říci, že střet zájmů může se řešiti jen dohodou stran. Úkolem soudců je řešiti střet zájmů či oprávnění, nebo práv (jak to již nazveme), autoritativním výrokem. Rozhodnutí toto znamená denegatam justitiam. Nebudeme se prozatím touto otázkou denegatae justitiam.

tiae zabývati a hleděti budeme k daným právním předpisům, a to nejprve v zemích historických, třebaš prvé rozhodnutí v této otázce je ze Slovenska.

1. Dosavadní předpisy v historických zemích.

A. Držba.

1. Předně přichází v úvahu ochrana držby. Je nesporno, že majitel radiového přijímače je v držení, pakliže užívá tohoto přístroje pro sebe. K tomu možno podotknouti, že rušení v daném případě netýká se přístroje jako takového, neboť ten zůstává úplně intaktní a ovládání držitelovo, pokud jde o přístroj jako o hmotnou věc, také není rušeno. Rušen je poslech a tu musíme uvažovati, zda poruchu poslechu můžeme považovati za poruchu faktické vlády nad věcí samotnou. Odpověď není zcela lehká. Účel přijímače je dán možností poslechu rozhlasu radiového. Působí-li někdo na aparát tím způsobem, že ho zbavuje možnosti reprodukovati zvukově elektrické vlny, působí přímo na aparát a tím nesporně ruší panství nad věcí hmotnou. V daném případě interference elektrických vln nepůsobí na aparát, tento reprodukuje bezvadně elektrické vlny, ale elektrické vlny si navzájem překážejí a tím vzniká nemožnost poslechu. Je známo, že možno poslech rozhlasu jinou radioelektrickou cestou úplně znemožniti, na př. známé případy jsou z července roku 1914, kdy státní bezdrátové telegramy byly rušeny rozhlasem cizího státu. Jiný případ úmyslného rušení rozhlasu rozhlasem je dán v jakési censuře cizího rozhlasu tak, že tuzemskými interferenčními zařízeními rozhlasovými je poslech zahraničních stanic skoro nebo úplně znemožněn. Nemáme zkrátka zde danu poruchu v přístroji, nýbrž poruchu v přijímaných vlnách elektrických, jež přijímač převádí na vlny sluchové. Neomezené množství elektrických vln, které jsou v prostoru, rušilo by navzájem, kdyby přijímač nebyl citlivý jen na určité vlny elektrické. V otázce této musíme tedy předpokládati, že přijímače jsou schopny podávati čistou reprodukci vysílacích stanic rozhlasových, že selekce vln elektrických v radiovém přijímači je provedena. Jde o to, zda může radiový přístroj prováděti selekci relativně dokonale. Není-li tomu tak, nemůže si držitel aparátu stěžovati, že přijímač špatně reprodukuje, nýbrž musí nedostatek tohoto přístroje nésti sám. Nedostatek selektivnosti tkví v přijímači samotném a tím i nedostatek reprodukce.

Jiný případ je ten, že vlny nemohou býti izolovány od rušivého působení vln elektrických, které mohou býti rázu atmosférického, ale mohou býti vzbuzovány elektrickými přístroji. Je otázka, zda ten, kdo vysílá takové rušivé vlny elektrické, může býti donucen, aby s rušením přestal. Předem musíme vyloučiti případ, že někdo je autorisován k tomu, aby podobné vlny vy-

silal, na př. jako censurní opatření proti cizímu nežádoucímu rozhlasu. Jde zde prostě o legální omezení rozhlasu. V daném případě jde o to, že interferenční vlny jsou vzbuzovány přístroji, jejichž účelem není vzbuzování vln elektrických, nýbrž tyto vlny jsou vedlejším zjevem, který není vždy ani žádoucí pro majitele takového vysokofrekvenčního přístroje. Jsou to elektrické motory, které vzbuzují tyto interferenční vlny, dále přístroje roentgenologické atp., ani v jednom případě neuzívá jich vlastníci ke vzbuzování elektrických vln, nýbrž k výrobě energie motorické, paprsků X a pod.

Z toho, co řečeno o této věci, poznáváme, že otázka držby není tak jednoduchá. Jde o poruchu, která je sice mimo přijímač, ale o poruchu, která užívání přijímače značně omezuje, nečiní-li je úplně nemožným. Je toto porušení užívání, poruchou vlády nad přijímačem? V praxi takto tato otázka nebyla doposud řešena, ale — jak níže uvidíme — spojována s otázkou jinou. Vládu nad přijímačem vykonává držitel tím, že užívá radiového přijímače k poslechu rozhlasových stanic. Ruší-li se tento poslech, ruší se nesporně i držba radiového přijímače. Z toho je patrné, že otázka, zda poruchu poslechu možno počítati k poruše držby věci, bude zodpověděna kladně.

Na druhé straně nesmíme zapomínati na kvalifikaci rušebního činu. Rušitel nenakládá ani přímo ani nepřímo s přijímačem. Podle § 339 vyžaduje se, aby rušební čin se stal „svémocně“ — „eigenmächtig“. Praxi posledních let nemůžeme bohužel sledovati, poněvadž se rozhodnutí krajských soudů u nás neověřejují. Vídeňská praxe vyžadovala v mnohých případech vědomost, že se činem ruší cizí držba, ať šlo o držbu věci anebo o držbu práva. Vědomost neznamená snad subjektivní psychický stav, nýbrž naopak znamená, že zaviněná nevědomost je postavena na roveň vědomosti. Naproti tomu doktrína neklade žádnou váhu na vědomost rušitelovu. (Tak praví Randa: „Aber auch die Absicht, den Besitz zu stören, die fremde tatsächliche Herrschaft zu verletzen, ist nicht erforderlich, da der Besitz an sich gegen Beeinträchtigung geschützt wird und die Integrität desselben die Abweisung jedes Eingriffs ohne Rücksicht auf die Tendenz des Handelnden postuliert. Die entgegengesetzte auf den Deliktsstandpunkte fußende Ansicht erscheint für das österr. Recht schon darum unhaltbar, weil Delikte dolus und culpa voraussetzen (§ 1295 BGB.), eine Besitzstörung aber ohne Zweifel auch dann vorliegt und durch possessorische Rechtsmittel wieder unschädlich gemacht werden kann, wenn der Störende in gutem Glauben gehandelt hat.“ Podobného mínění je Ehrenzweig (System des österr. allg. Privatrechts I./2, str. 88, vyd. z r. 1923). Klang, Kommentar k § 339, Stubenrauch, Kommentar k § 339, p. 3).

Nelze přehlédnouti, že jak praxe tak i doktrína jednala o

případech, kdy rušitel užíval cizí věci pro sebe, ať šlo o věc hmotnou nebo nehmotnou, tedy o držbu věci nebo o držbu práva. V našem případě rušitel neužívá cizí věci ani přímo ani nepřímo. V čem však spočívá rušební čin? Na to nám dává odpověď Zeiller: „Niemand darf sich ohne Gestattung des Besitzers oder des Richters, eigenmächtig einer Handlung, wodurch der Besitzer in der freien Ausübung seines Rechtes eingeschränket oder gekränkhet würde, anmassen“ (Zeiller k § 339, č. 2). Rušební čin není dán tím, že rušitel užívá cizí věci pro sebe úplně nebo částečně, ale tím, že znemožňuje aby držitel jí užíval pro sebe.

Jestliže tedy dostačí

a) jednání rušitelovo bez ohledu na to, zda je mu známo, že tím ruší někoho jiného v užívání jeho věci,

b) jednání, kterým se ruší užívání držitelovo, aniž se na věc působí přímo nebo nepřímo, máme v našem případě poruchy poslechu přijímače způsobené vysokofrekventními elektrickými přístroji nesporně dán případ rušení držby, ale za předpokladu, že držba byla nerušená a najednou svémocně rušena byla vysokofrekventními přístroji elektrickými.

Toto omezení je dáno tím, že přijímače musí býti fakticky používáno jako přijímače, neboť jen pak je přijímač jako takový v držbě, jinak je to jen předmět ze dřeva, kovu a skla. Držba předmětu ze dřeva, kovu a skla není rušena, ale rušena je držba přijímače a ta je dána jen tehdy, bylo-li přístroje toho pokojně užíváno k poslechu. Byly-li interference elektrického přístroje starší než přijímač, nemohla držba přijímače vzniknouti, neboť faktická vláda nad věcí v tomto směru nebyla dána a držba sahá jen tak daleko, jak daleko sahá faktická vláda nad věcí.

Díky těmto velmi pružným ustanovením našeho obč. zákonníka dospíváme k tomu závěru jako v Německu podle ustanovení § 23 t. zv. Fernmeldeanlagen-gesetz. O tom viz níže. Na rozdíl od Německa je ochrana tato pouze possessorní, je tedy omezena krátkými žalobními lhůtami a na otázku pouhé držby.

Žaloba tato je žalobou rušení držby, tedy žaloba zdržovací, totiž žalobce žádá, aby se žalovanému zakázalo rušiti žalobce v poslechu interferencí, pocházejících z vysokofrekventního přístroje elektrického. Jak to docílí žalovaný, je jeho věcí, zda tím, že přestane užívat rušícího přístroje, anebo zda učiní opatření proti interferenci atd. Exekuce jde ad factum omittendum podle § 355 ex. ř., prostředky exekuční jsou pokuta a vazba.

2. Praxe řešila případ rušení přijímače interferenčními vlnami podle jiného hlediska. Mám před sebou usnesení okresního soudu v Chabařovicích ze dne 10. dubna 1931 C II 70/31, ve věci Wunsch ca Anton. Rozhodnutí toto, mimochodem řečeno,

má mnohem vyšší úroveň než rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci Pocsátka ca Keményi. Soud vychází z toho, že občanský zákoník neupravuje interferenci elektrickými vlnami, takže je nutno postupovati analogicky; že novějším ustanovením je § 364, který se blíží technickému a hospodářskému vývoji tím, že stanoví předpisy o t. zv. immisích z jednoho pozemku na druhý. Soud zjišťuje, že interference je možno subsumovati pod generální dodatek „a podobné“; že poslech radiového přijímače patří k řádnému užívání bytu ve smyslu § 1098 obč. zák., kteréžto užívání tvoří držbu nájemního práva k bytu podle § 311, chráněnou podle § 339. Podle analogie § 364 II má soud za to, že se immisemi ruší držba nájemního práva, pokud immise přesahují obvyklou míru, což v daném případě bylo dáno. Sedes rozhodnutí je však jinde: soud usuzuje, že nelze vysokofrekventní přístroje užívatí způsobem šikanosním, ale šikana je dána, jestliže majitel přístroje má možnost bez značnějších nákladů učiniti opatření, která by nerušila poslech rozhlasu, a přece tak neučiní, což v tomto případě je dáno. Rozhodnutí toto, které se tím blíží nejlepšímu rozhodnutí francouzským — dosud vzorům jurisprudence — má ovšem jednu vadu, že není jednotné a že jsou smíšena dvě hlediska: immisi a abus du droit, dále že tyto zásady přeneseny jsou bez přesvědčujících důvodů na držbu. S hlediska possessorní ochrany není toto rozhodnutí bezvadné, ale má odvalu říci, že soud v daném případě má postupovati samostatně a také samostatně postupuje. Onen soudce v Chabařovicích pochopil imperium judicis.

Cesta, kterou nastoupil soudce chabařovský, povede však sotva k cíli. Bude totiž těžko považovati poslech radiového přístroje za užívání bytu, neboť poslech radia sotva budeme považovati za essentielle bydlení. Dále sotva nás přesvědčil onen soudce, že možno ustanovení o immisích, týkající se poměru dvou vlastníků pozemků, použiti také na držbu práva a na držbu vůbec. Konečně nesmíme zapominati, že abus de droit dává nárok na náhradu škody; připouštíme však, že nárok může býti formulován negativně, aby se pachatel zdržel dalších rušebních činů. Srovnej k tomu R. Wolff: Bedürfen wir ein Gesetz gegen Rundfunkstörungen? (Archiv für Funkrecht, 1932, str. 313).

3. Máme zato, že analogický postup tento je vyloučen, když máme přímější cestu dospěti k držbě přijímače; musíme si jen uvědomiti, co je věc. Podle obč. zák. je věc předmět sloužící k ukojení potřeby; vlastník (§ 353, § 354) určuje, jakou potřebu má uspokojovati, in possessorio je to držitel věci (§ 309); přijímač má sloužiti k poslechu; kdo ruší poslech, ruší pokojnou vládu nad věcí a je tudíž dán nárok na ochranu držby. Přiznati dlužno, že obč. zák. neměl na mysli rušení držby tímto způsobem a že tudíž některé konsekvence mohly by býti nespravedlivé a že soudce má postupovati podle „přirozených“ právních zásad,

k nimž patří zásada: *Neminem laedere suum cuique tribuere*. O tom pojednáme níže.

B. Vlastnictví.

1. Vlastník je autorisován věci nakládati podle své vůle a každého jiného z užívání vyloučiti (§§ 353, 354). Vlastník přijímače a vlastník vysokofrekventního přístroje dostávají se užíváním svých věcí do konfliktu. Konflikt tento řeší § 364 obč. zák., a to způsobem právnímu řádu vlastním, totiž autoritativně. Předně musíme si uvědomiti, že §§ 364—364 b) řeší kolisi vlastnických práv. Z toho prvý odstavec § 364 stanoví zásadní pravidlo, kdežto druhý odstavec a (§§ 364 a), 364 b) znamenají jen kasuistické řešení jednotlivých případů těchto konfliktů. Není tudíž správné, že doktrína i praxe dovolává se těchto jen kasuistických ustanovení, ponechávajíc stranou obecné a zásadní pravidlo obsažené v prvním odstavci § 364.

V našem případě rozhodná jsou slova prvního odstavce: „Überhaupt findet die Ausübung des Eigentumsrechtes nur insofern statt, als dadurch weder in die Rechte eines Dritten ein Eingriff geschieht.“ Z komentáře Zeillerova k § 363 jde najevo, že „právem“ mínili redaktoři volnost nakládati s věcí. Zeiller sám, duševní původce obč. zák., chápal svobodu jako základ všeho subjektivního práva, kráčeje zcela ve šlépějích Kantových (srovn. Ernst Swoboda, *Das ABGB. im Lichte der Lehren Kants*). Svoboda jedincova je jeho nezczitelným statkem (srovn. § 16 obč. zák.), ale každý jedinec má stejnou svobodu, tudíž jsou zde hranice, které jedinec překročiti nesmí, aniž poruší svobodu druhého; právní řád má určovati hranice tyto a je tudíž úkolem právního řádu chrániti svobodu jednotlivcovu; svoboda jedincova, rovnající se svobodě ostatních, je touto rovností omezena.

Právo vlastníkovo určuje obč. zák. v § 354: může volně nakládati s věcí. To znamená, že může s věcí dělati co chce, užívati jí, k čemu chce, ale (s hlediska soukromého práva) nesmí tím zasahovati do volnosti druhé osoby, aby tato nebyla rušena ve volném nakládání se svojí věcí. Hranice této svobody blíže určeny nejsou, poněvadž podle mínění redaktorů jde o vrozené právo, které je dáno „přirozenými zásadami právními“ (srovn. § 16 s § 7 obč. zák.). Tyto „přirozené“ zásady právní jsou legislativně-politické maximy, obsažené jednak na začátku justinianových digest, jednak zásady obecného práva, vyvinuvší se na poli kasuistického práva ekvitního pod vlivem zásad obsažených v novém zákoně jako právu božském podle hlediska středověkého.

Zásady tyto možno shrnouti asi v tyto věty: „*Ius est ars aequi et boni*“, „*Iustitia est constans atque perpetua voluntas neminem laedere suum cuique tribuere*“, „*Malitiis non est indulgendum*“, „*Nemo audiatur suam turpitudine allegans*“ atp.

Jde ve všech těchto případech o zásadu, že lidé se mají spolu slušně snášeti a nedovedou-li to, má jim soudce pravidlo toto určit. Z toho plyne, že při konfliktu nesmí ani vlastník přijímače vylučovati vlastníka vysokofrekventního přístroje, ani vlastník tohoto nemá vylučovati onoho, čili jinými slovy: je nutno upravit poměr mezi nimi tak, aby pokud možno vyhovělo se oběma stranám, aby újmy na obou stranách byly co nejmenší a aby rovnoměrně na obě strany byly rozvrženy.

Toto velmi pružné pravidlo, které je obsaženo v § 364 odst. I., ukládá soudci, aby ve všech případech, kde jde o přílišné omezování jednoho vlastníka na úkor druhého vlastníka, rozhodl, aby omezování bylo na všechny strany rovnoměrné. Zákon ponechává soudci, aby svým taktem, řídě se svými zkušenostmi, našel správnou hranici pro jednu i pro druhou stranu.

2. Situace vlastníková liší se od situace držitelovy. Jestliže tento musí fakticky ovládnouti věc a drží věc jen potud, pokud ji ovládá, je vlastník již ve svém panství chráněn, nabyt-li předepsaným způsobem vlastnictví. Tradiční věda právní označovala tento rozdíl tím, že držbu označovala jako faktické panství a vlastnictví jako právní panství. Následkem toho při petitorní žalobě vlastnické není třeba dokazovati, že někdo užíval přijímače dříve, než druhý počal užívat rušícím způsobem přístroje vysokofrekventního. Možnost střetu je velmi značná a ukládá soudci značnou úlohu, aby slušným způsobem stanovil meze užívání přijímače a vysokofrekventního přístroje. Dnešní doba, která jak v zákonodárci, tak i v soudci vidí normotvůrce, která popírá, že soudce jen „dedukuje“ svá rozhodnutí z předpisu zákonného analytickými úsudky, nestojí před tímto důsledkem tak bezradně jako před padesáti, šedesáti lety, kdy v soudci viděla jen syllogistu zákonných ustanovení. Tato starší doba nedovedla oceniti pružná ustanovení obč. zák. a utápějí se v syllogistice analytických úsudků, byla proto neschopna oceniti tak pružná ustanovení jako je prvý odstavec § 364.

Změna sice v názoru nastala, ale setrvačností se stalo, že nedovedli jsme dosud rádně oceniti toto ustanovení tak, abychom rozpoznali, že druhý odstavec § 364 a následující §§ 364 a), 364 b) jsou kasuistickým rozvedením ustanovení prvního odstavce (srovnej k tomu zprávu subkomise panské sněmovny, otisknuté v publikaci Kaiserliche Verordnung vom 19. März 1916 R. G. Bl. 69 über die dritte Teilnovelle zum allg. bürgerl. Gesetzbuch mit Materialien, Wien 1916, str. 162).

Dodnes brání rozdělování rozhodnutí na deklaratorní a konstitutivní rádnému ocenění těchto ustanovení a jasnému rozpoznání funkce soudní. Tato doktrína, mající za účel obhájití policejní stát, neodpovídá dnešnímu názoru na úkol soudcův.

3. Tím jsme zjistili, že soudce má povinnost stanoviti mez volnosti, podá-li vlastník jediné věci na vlastníka druhé věci

žalobu proti rušení vlastnictví žalobcova výkonem vlastnictví žalovaného. Žádá se odstranění rušení, nežádá se o omezení vlastnictví žalovaného, jak žalovaný přestane rušiti, je lhostejno.

Žalobě této je možno dáti místa jen tehdy, odpovídá-li žádost žalobní slušnosti. Kdyby slušnosti neodpovídala, musil by ji soudce zamítnouti; žádá-li se více než odpovídá slušnosti, může soudce připustiti ze žádosti jen to, co odpovídá slušnosti. Na rozdíl od policejního opatření soudce je vázán žádostí žalobcovou a nesmí přisouditi něco jiného, než co žádá žalobce, a nesmí jíti dále než mu zákon dovoluje. Touto dvojí mezí je soudce vázán, zásada našeho procesního práva je „*judex ne eat ultra petita partium*“, ale také ne „*ultra legem*“. Lex v daném případě není však přesný předpis přísného práva, nýbrž poukazuje nás na slušnost. Co je však slušno v daném případě, má soudce posouditi sám.

Předně nutno uvážiti, že poslech rozhlasu není věci soukromou, nýbrž že jde o velmi důležitý prostředek lidov ýchovný, na němž má stát zásadní zájem; rozhlasu užívá se vládou stále víc a více k tomu, aby představitelé vlády mohli bezprostředně promluvit k lidu, o něžž se opírají. Kulturní propagace literatury a hudby, krás přírodních, nehledě ke sportu, je bez rozhlasu nemyslitelná. Na druhé straně jde o přístroje elektrické, bez nichž kulturní život také není myslitelný: elektrické motory u lékařů pro pěstování těla (na př. osušovače vlasů, vibrační aparáty), motoriky v domácnosti a k v ýděl ečným účelům, na př. u šicích strojů, v kuchyni, motorické pohánění elektrické dráhy, trolleybusů. Zkrátka a dobře, čím více se elektřina stává nezbytností našeho denního života, tím více je takových střetů, ale tím více musí soudce přihlížeti k zájmům obou stran: jak majitelů přijimačů, tak i majitelů vysokofrekventních přístrojů.

Předpokladem nároku žalobcova jest úplně bezvadný přijímací přístroj dostatečné selektivity. Pokud může přijímač bez poruchy přijímání vyloučiti poruchy sám, potud nemůže žádati omezení na žalovaném. Žalobce musí tedy se své stranv učiniti všechno, čeho je zapotřebí k tomu, aby poslech byl možný, i když žalovaný vysokofrekventním přístrojem operuje. Toto patří k podstatě nároku žalobcova a je tudíž na žalobci, aby dokázal, že jeho přístroj bezvadně reprodukuje. Nedokáže-li to, musí býti se svoji žalobou zamítnut. Je-li i přes to poslech nemožný a je-li příčina poruchy jen u přístroje žalovaného, což zase musí dokázat žalobce, je dána pasivní legitimace žalovaného. V tomto případě máme dán pravý a ryzí střet dvou vlastnictví.

Cesta je dvojí:

a) buď je možno interferenci přístroje vyloučiti způsobem, který nezatěžuje neúměrně vlastníka jeho, aniž znemožňuje užívání přístroje k účelu vlastníkem určenému, anebo

b) určí se doba, kdy možno přístroje bez omezení užívati, hledíc k tomu, že je to doba, která je hospodářsky pro vlastníka

přístroje nejvýhodnější a s hlediska pořádného obchodu nejpříměřenější, a hledíc k tomu, že je to doba podradnějšího programu rozhlasového.

Není věci naší dávatí návod pro technické zařízení, které by mohl žádati vlastník přijímače, aniž určovati hodiny denní. Pro který způsob se soudce rozhodne, bude záležití jednak na žalobě, jednak na vhodnosti s hlediska slušnosti. Je věci daného případu, zda je možno žádati na žalovaném, aby umístnil na svůj přístroj tlumič, anebo aby užíval svého přístroje jen v určitých hodinách.

Žalobní žádost směřuje k opomenutí rušení, není však vyloučeno, aby žalobce žádal určité opatření, které by bylo dostačným opatřením proti interferenci. Ovšem žalovaný vyhověl by své povinnosti tím, kdyby učinil opatření jiné, stejně účinné. Nesmíme totiž zapomínati, že rozsudek zní na factum emittendum a že se exekuce provádí podle § 355 ex. ř. Elektrotechnicky dá se přesně zjistiti, zda přístroj interferuje přijímači, a tím zjistiti, zda povinnost rozsudkem fixovaná je zachována anebo ne. V rozhodnutí je třeba takto fixovati povinnost opomenutí interference (tlumičem, užíváním určité hodiny), poněvadž se tím stanoví mez užívání obou věcí jejich vlastníky. Celá věc není tak exotická, jak by se na prvý pohled zdálo, ale je třeba si uvědomiti jen základ žaloby zdržovací: vlastník přijímače určitým způsobem nemá býti rušen.

Určení povinnosti vlastníka přístroje tímto způsobem, jak bylo řečeno, je i v zájmu žalovaného, neboť se tím interference fixuje. Následkem toho může žalovaný nabízetí určité omezení a žádati, aby soud v tom směru výrok svůj fixoval. Žalobce však musí ve své žalobě žádati nejen zdržení interferenci, nýbrž i způsob, jak interference je omeziti, jinak by byla žalobní prosba neurčitá a nemohlo by se žalobě vyhověti. Interference jsou totiž stále, ale jen interference určité intensity ruší přijímač, jinak bezvadný. Fixují-li se způsoby omezení interferenci určitým způsobem, máme celou otázku na všechny strany fixovánu.

Zásada je tedy: omezení interferenci určité intensity, po př. v určité době a k tomu slouží právě fixovací prostředky: tlumič nebo užívání přístroje ve stanovené době.

Z toho tedy plyne, že tato žaloba podle § 364 prvního odstavce řeší nám tento případ; musíme si jen uvědomiti, jaký je smysl tohoto ustanovení.

4. Praxe u nás doposud neřešila tuto otázku podle § 364. V sousedním Rakousku měli jsme příležitost sledovati soudní spor mezi majitelem přijímače a majitelem vysokofrekventního přístroje, kterýžto spor byl řešen podle práva sousedského. Proces prošel všemi třemi instancemi. V první stolici byl rozhodován okresním soudcem v Leopoldově ve Vídni. Tři nájemníci měli radiové přijímače; v témže domě, kde bydleli tito tři nájemníci, byl podnik na šití prádla, v němž byly dva šicí stroje s vysoko-

frekventními motory na stejnosměrný proud. Dokud motory byly na střídavý proud, poslech přijímačů rušen nebyl, až když změněny byly na proud stejnosměrný o vysoké frekvenci, poslech byl rušen. Majitelé přijímačů žádali, aby žalovaná byla povinna namontovati tlumič v ceně asi 20—40 šilinků. Soud zjistil, že příčina poruchy přijímačů je v těchto motorech, a že porucha přesahuje míru, s níž musí každý posluchač rozhlasu počítati. Soud vzal dále za prokázáno, že tyto interference nemají co dělati s účelem motorů a že se dají poměrně levně a lehce odstraniti; dále konstatoval, že porucha poslechu dá se odstraniti jen zařízením přístroje a ne změnou v přijímači. Soud rozhodl podle odstavce II. § 364, že jde o immise nepřímé, které přesahují místní poměry a znemožňují řádným způsobem užívání přijímače. Až potud je situace zcela jasná, ale ustanovení II. odstavce § 364 týká se poměru vlastníků dvou nemovitostí, kdežto zde jde o rušení přijímače, tedy věci movité. Soud nyní pomocí § 7 sahá k analogii, že nájemci ruší se právo užívání věci najaté (což je konstrukce poněkud odvážná) a že nájemce má tudíž míti přímou petitorní ochranu proti třetímu rušiteli, který v daném případě také není vlastníkem sousedního pozemku. Zemský soud ve Vídni rozhodnutím ze dne 12. března 1932 zcela správně uvedl, že daný případ není možno rozhodnouti podle analogie § 364 II., poněvadž poměry, které jsou mezi nájemci téhož domu, jsou zcela rozdílné od poměrů mezi dvěma sousedy nemovitostí, což potvrdil také vídeňský Nejvyšší soud. Rozhodnutí Zemského soudu a Nejvyššího soudu jsou potud správná, že vylučují možnost rozhodovati tento případ podle § 364 II., § 364 a), nesprávná jsou však tato rozhodnutí tím, že se spokojují tímto negativním rozhodnutím. Vídeňský Nejvyšší soud odmítá vlastně také rozhodnutí ve věci samé. Když by i Nejvyšší soud shledal, že není v obč. zákoně ustanovení, rozhodující tento konflikt, měl rozhodnouti podle § 7, když podle §§ 353, 354, 362, 364, 364 I., soudci uloženo, aby tyto konflikty řešil. Zevrubnějším rozbořem obč. zákona dospěl by soud k tomu přesvědčení, že konflikt tento je v obecných ustanoveních obč. zák. rozřešen, ovšem při značném přetížení soudů není možno čekat, že bude praktikům umožněno pustiti se do tak namáhavé práce, a je právě úkolem teorie, aby soudy na tyto možnosti upozornila.

C. Návrh na náhradu škody.

1. Je-li vydán předpis, stanovící přesné užívání vysokofrekventního přístroje, má posluchač radia nárok na náhradu škody, jestliže porušením zmíněných předpisů poslech je rušen. Vzhledem na obecné ustanovení § 1295 I., nutno vyžadovati zavinení rušitele. Tento případ je dán, jestliže policejní úřad, ať obecní ať státní, upravil nařízením, buď v rámci politické správy (čl. 2. cf, čl. 5. zák. č. 125/1927, Sb. z. a nař.) anebo v rámci místní policie podle obecních zřízení. Tato ustanovení jsou pro soud závazná,

neboť autoritativně ukládají povinnosti, aniž soud může zkoumati legalitu těchto ustanovení. Je-li jednáno proti takovému nařízení, zkoumá soud, zda jednání směřovalo proti povinnostem v tomto nařízení uloženým, dále zda kontrace byla zaviněná, a konečně zda tímto jednáním způsobena byla škoda. V těch obcích, kde jsou v rámci místní policie vydány předpisy o tlumičích atp., má posluchač radia nárok na náhradu škody způsobené tím, že přístrojem elektrickým je rušen rozhlasový poslech, je-li vlastník přístroje vinen, že poruchu neodstranil.

Nárok jde předem na naturální reparaci, t. j. na plnění toho opatření, které je předepsáno zmíněným policejním nařízením. Situace v těchto obcích, které mají policejními předpisy upraveny tyto interference, je pro civilní soudce velmi jednoduchá. K žalobě je aktivně legitimován ten, v jehož jmění újma nastala, pasivně pak ten, jenž zaviněně ruší užíváním přístroje proti policejnímu nařízení. Pasivní legitimace se koncentruje zde v osobě rušitele, jež může býti rozdílná od osoby vlastníka vysokofrekventního přístroje. Tím liší se situace tato od žaloby z konfliktu dvou vlastníků, kde nešlo ani o policejní předpisy, ani o zavinění, ani o důkaz škody.

2. Kde není takového policejního nařízení, přichází v potaz druhý odstavec § 1295, normující t. zv. zneužívání práva, abus du droit. Jak ze zprávy subkomise panské sněmovny najevo vychází, minilo se druhým odstavcem upravení tyto případy škodného jednání, které sice nejsou protiprávní, t. j. neporušují nějaký právní předpis („zákaz“ v tradiční mluvě), ale které naproti tomu s hlediska panující morálky jsou zavržitelné. Zpráva subkomise panské sněmovny měla na mysli § 826 něm. obč. zák. Nárok na náhradu škody je omezen na ten případ, že škoda byla zúmyslně způsobena. K tomu připojeno ustanovení o šikáně, a to způsobem velmi omezujícím, ale zároveň projevujícím nejasnost, neboť nic není mnohoznačnějšího než subjektivní právo. „Výkon práva“ je tudíž výraz ne právě jasný a tím celé ustanovení stává se neurčitým. Zpráva subkomise panské sněmovny neuvědomila si to, že §§ 226, 826 něm. obč. zák. upravují jen obecnoprávní zásadu „malitiis non est indulgendum“, kteroužto zásadu dovedla francouzská jurisprudence od poslední třetiny minulého století přivésti k velkému rozkvětu, hledíc k úpravě rozumného a slušného spoluzití lidí mezi sebou.

Praxe našeho Nejvyššího soudu měla v několika poměrně málo případech příležitost rozhodovati podle § 1295 odst. II. V případě úř. Sb. n. s. č. 8233 bylo rozhodnuto, že jde o šikánu vlastníka domu, jenž nájemci živnostenské provozovny zakazoval vyvěsiti vlajkový štít, ač vzhled domu by tím netrpěl. Nejvyšší soud dovolává se zákazu šikány, ale spíše jde zde o práva z nájemní smlouvy, které podle § 914 máme vyložití s hlediska pořádného obchodu; s tohoto hlediska patří k nájmu živnostenské provozovny také právo na vývěsní štít. V daném případě nejde

vlastně o šikánu, nýbrž spíše o výklad smlouvy, ovšem dlužno připustiti, že § 1295 II., doplňuje § 914. Ve druhém případě úř. Sb. n. s. č. 8544 šlo skutečně o abus du droit. Nemanželský otec, rolnický syn, byl po své zletilosti bezplatně zaměstnán svým otcem, aby nemusil platiti výživné. Otec sice vykonával své právo — bezplatně zaměstnává svého syna —, ale na škodu třetí osoby způsobem, jež řeší pozdější alimentární zákon; Nejvyšší soud zamítl žalobu, že nejde o zřejmý účel způsobiti škodu. Nejvyšší soud zde mohl ovšem souditi podle první části II. odst. § 1295, kde jde o jednání přičící se dobrým mravům, ale i to Nejvyšší soud odmítl, neboť prohlásil, že zaměstnání syna v domácnosti svých rodičů není nemravné. To je sice úplná pravda, ale nesmíme přehlédnouti, že otázku mravnosti jednání nemůžeme zjišťovati tak omezeně, nýbrž že při otázce mravnosti jde jen a jen o účel jednání; je-li pak toto jednání toho druhu, že se tím má zmařiti povinnost nejen právní, nýbrž i mravní, pak jde o jednání proti dobrým mravům a nárok na náhradu škody je dán. Zde šlo o „abus du droit“, ale bohužel Nejvyšší soud nedovedl tohoto ustanovení použití. Správněji naproti tomu použil Nejvyšší soud této zásady v případě č. 8210 úř. sb., neboť šlo i v tomto případě o porušení smluvní povinnosti nepokračovati ve sporu.

Další případ byl tento: žalobce byl vedlejším intervenientem ve sporu, jež vedl nynější žalovaný jako žalobce, a ten uzavřel smír na škodu prý vedlejšího intervenienta, nynějšího žalobce. Žaloba byla zamítnuta z toho důvodu, že žalobce nedokázal, že žalovaný výkonem svého práva měl v úmyslu žalovaného poškoditi (úř. sb. č. 8799). Příklad tento je charakteristický, že považuje úmysl za subjektivně psychický stav, jež nutno jako právní skutečnost dokázati. Z podobného důvodu zamítnuta byla žaloba na náhradu škody vzniklé prohlášením konkursu, poněvadž žalobce nedokázal, že žalovaný jednal proti dobrým mravům (úř. sb. č. 9756). Tento případ je markantní tím, jak Nejvyšší soud považuje otázku dobrých mravů za otázku skutečnosti a nikoli za otázku hodnocení právního.

Teprve v roce 1931 dospívá Nejvyšší soud ke kladnému rozhodnutí, týkajícímu se zneužívání práva. Předtím v roce 1930 dal místo žalobě vlastníka pozemku, aby odstraněny byly dráty vedené nad jeho pozemkem (č. 10.380), poněvadž žaloba taková není šikánou, ale výkonem vlastnického práva. Rok nato má Nejvyšší soud příležitost vymeziti šikánu na konkrétním případě (rozh. č. 11.144 úř. sb.). Škutková podstata byla taková: Žalovaná má obchod ve svém domě v malém krámku celkem 13 m² plochy, tabule však, již používá jako reklamy, měří 27 m², stojí na místě zastrčeném, jen z několika málo míst viditelném, není umístěna na místě vhodném a neorientuje cizí kupující; podle posudku znalce sleduje její postavení jiný účel než reklamní a soud dospěl k úsudku, že nerozhodovala potřeba

obchodu, nýbrž účelem bylo znemožniti žalobcům používání přístavené kanceláře, odejmutím denního světla. Nejvyšší soud zaujal toto hledisko: „Samozřejmě nelze předpis § 1295 II., vykládati tak, aby tím de facto přiznána byla každému sousedu služebnost okna, světla a vyhlídky, a zejména je v souzeném případě přihlížeti k tomu, že jde o novostavbu, při níž byla okna zřízena přes protest sousedův, a že zásadně nelze vzhledem k §u 362 dovolavatelce brániti, aby světlo pozemku neužívala podle svého uvážení k reklamě. Ale vzhledem k tomu, že právo vlastnické je zásadně neomezené, zjišťovaly soudy nižší celou řadu konkrétních okolností a z nich, nepřehlížejíce ani okolností, k nimž dovolatelka poukazovala, správně dovodily, že jde za okolností souzeného případu o šikánu.“

Druhý případ abusus juris bylo zneužití kontumačního rozsudku proti osobě, která byla sice odsouzena, ale ve skutečnosti nic nebyla povinna. Dlužen byl architekt Josef U... a žalován byl Ing. Josef U... a také proti němu byl vydán rozsudek, žalobci záměna tato byla známa. Soudy všech tří instancí uznaly na zneužití práva záluďným jednáním (rozh. č. 11.485 úř. sb.). V dalším rozhodnutí (č. 12.350 úř. sb.) vymezuje Nejvyšší soud abusus juris tímto způsobem: „Právě v pohnutce může býti účel, proč si žalobce dal postoupiti pohledávky. Šikánou podle § 1295 II., rozumí se jednání, jež sice jednající předsebere o mezích svého práva, avšak sleduje zřejmý účel, v rozporu s dobrými mravy poškoditi jiného. Takové jednání je důvodem hmotné škody, kterou tímto jednáním třetí osoba utrpěla.“

Z tohoto přehledu je patrno, že v posledním čase je pozorovati obrat v judikatuře Nejvyššího soudu. Dříve se Nejvyšší soud ani zneužíváním práva nezabýval, teprve v poslední době otázka tato přichází v potaz a hledisko se znatelně usměrňuje. Judikatura tato je v počátečním vývoji. Vzhledem k tomu nepovažujeme za nevhodné poukazovati na pramen § 1295 II., totiž na francouzskou jurisprudence.

3. Počátky novodobé francouzské jurisprudence o zneužívání práva spadají do let sedmdesátých minulého století. Hledisko francouzské jurisprudence bylo formulováno takto: „S'il est de principe que l'usage d'une faculté légale ne saurait constituer une faute, ni motiver par suite une condamnation, il en est autrement lorsque l'usage d'une telle faculté dégénère en abus“ (Req. 26. 12. 1893, Daloz Recueil général 1895, I., 531). Francouzská jurisprudence vracela se tím k zásadě římského práva: „Malitius non est indulgenum.“ Velká a bohatá je jurisprudence v oboru zneužívání žalobního práva (srovn. Demoque, Traité des obligations en général, sv. IV., str. 318 násl.). Kasační soud zastává mínění: „C'est un droit pour les particuliers de soumettre aux tribunaux le jugement des différends qui les divisent, l'exercice de ce droit ne pourrait devenir une faute qu'autant qu'il constituerait un acte de malice et de mauvaise foi, ou au moins un

acte d'erreur grossière équipollente au dol“ (Daloz 1883, I., 255). Hledisku tomuto je dnes náš Nejvyšší soud dosti blízký a nepochybujeme, že k němu vývojem nutně dospěje.

Konflikty práva vlastnického řeší se také s hlediska *abusus juris* (Demoque, str. 327). Je zajímavo, že soud v Colmaru rozhodl již v roce 1855 způsobem podobným jako náš Nejvyšší soud v rozhodnutí č. 11.144 úř. sb., ale vývojem dospěla francouzská jurisprudence k tomu, že neodsuzuje vlastníka jen v tom případě, když jednání jeho mělo za účel zlomyslnost, ale i tehdy, když pokračuje ve svém jednání ze svévole (*caprice*) anebo nemá-li z něho žádného užítku (Req. 10. 6. 1902, Daloz 1902, I., 454). Hledisko toto odpovídá ustanovení § 1295 II., poněvadž kasační soud reprobuje jednání, která s hlediska obecné morálky jsou zavřitelná. Ovšem francouzské soudy přišly na to, že otázka, zda jde o nemravné jednání, je hodnocením právním, kdežto předmětem důkazu je jen to, co se mezi stranami sběhlo. Toto hledisko ucházelo našemu Nejvyššímu soudu. Velmi významná je jurisprudence o stávkách a výlukách, o dání na index, k tomu se připíná neméně významná jurisprudence o zneužívání smluvních ustanovení (nejmň ve věci výpovědi, odvolání).

Přehlédneme-li francouzskou jurisprudenci, jejíž zásady jsem si dovolil uvést, shledáváme, že obč. zák. v § 1295 II., neustanovuje nic odchylného od této jurisprudence. Občanský zákoník nečerpal z francouzského práva přímo, ale nepřímo z německého obč. zákoníka, ale tu si musíme uvědomiti, že část Německa až do roku 1900 podléhala právu francouzskému a že na toto území měla francouzská jurisprudence značný vliv. Prostřednictvím právnických fakult dostaly se tyto názory do právnické literatury a prostřednictvím literatury do legislativy, až došly svého výrazu v §§ 226, 826 obč. zák., aniž kdy v Německu dospělo se k takové pružnosti jako ve Francii. Náš obč. zákoník, spojiv zase obě ustanovení něm. obč. zák. v jedno pod jedním hlediskem nároku na náhradu škody, přiblížil se zase francouzské jurisprudenci blíže než sami redaktoři novely si byli vědomi, jak ze zprávy subkomise panské sněmovny jde najevo. De lege lata není tedy nic na překážku, aby naše jurisprudence nemohla jíti cestou podobnou jak francouzská.

4. Tím uvolnili jsme si cestu, abychom mohli hodnotiti řádným způsobem jurisprudenci francouzskou ve věci interference způsobené vysokofrekventními přístroji elektrickými. Francouzská jurisprudence shledává v užívání vysokofrekventních přístrojů elektrických bez tlumičů zneužívání práva a odsuzuje k náhradě interese a k pokutám, tak obchodní soud Seine k náhradě 50.000 fr. a pokuta 500 fr. za den (9. února 1932). Obchodní soud v Bruselu rozhodl v roce 1932 takto: „Celui qui par le fonctionnement d'une installation publicitaire au néon,

empêche le possesseur d'un appareil de T. S. F. de jouir normalement de l'utilité et de l'agrément des auditions radiophoniques, commet un abus du droit dont il doit réparation, et qu'il importe de faire cesser, alors surtout que les perturbations électriques provoquées par le fonctionnement de la commutatrice alimentant l'enseigne, eussent pu être, sinon totalement supprimées, tout au moins atténuées dans une très large mesure par l'emploi de condensateurs faciles à installer et aussi efficaces que peu coûteux."

Cour d'appel v Amiensu rozhodl dne 22. listopadu 1932, že je zneužíváním práva výkonem zlomyslným na škodu druhého a že je zaviněním, užívá-li někdo přístroje elektrického způsobem, jímž může býti rušen rozhlasový poslech sousedů. Tedy pouze v takovém užívání shledává francouzský soudce zneužívání práva a nikoli v subjektivním přesvědčení, které ostatně je důkazními prostředky nezjistitelné. Civilní soud ve Versailles rozhodl podobně, že používání přístroje u vědomosti, že tím ruší poslech svých sousedů, je zaviněním, které zavazuje k náhradě škody (13. února 1933). Soud formuloval otázku tuto takto: Zavinění není v jednání škodném, neboť užívá se pouze pravidelným způsobem práva, nýbrž v tom, že žalovaný zamítl opatření, aby rušení nebylo způsobeno, tedy buď nahrazením jiného přístroje anebo opatřením tlumiče.

5. Hledisko francouzské jurisprudence dá se shrnouti takto: Je zlomyslným užíváním elektrického přístroje, jestliže se užívá tohoto přístroje u vědomí, že tím se ruší poslech sousedův, a jestliže se vada tato dá odstraniti hospodářsky úměrným způsobem, aniž tím výkon přístroje je rušen. Francouzská jurisprudence má za to, že se pomocí tlumičů dá účelu, v právním pravidlu vytčeného, dosáhnouti. Předpokládá tedy upozornění se strany majitele přístroje, že interferencemi je podstatně rušen; majitel přístroje přes toto upozornění užívá svého přístroje bez tlumiče dále a v tom spatřují francouzské soudy zlomyslnost. Podle našeho práva možno shledávati v tomto jednání, jednání proti dobrým mravům, úmyslně přivoditi škodu.

Dobré mravy předpokládají, že každý člověk zařídí své jednání takovým způsobem, aby druhý člověk netrpěl více než sám má užítku. Užíváním přístroje bez tlumiče jistě se způsobuje škoda posluchači; újma, která se žádá na majiteli přístroje — namontováním tlumiče — je poměrně nepatrná vzhledem na škodu, kterou působí posluchačům, a vzhledem na hospodářský význam elektrického motoru atd. pro jeho uživatele. Je tedy odepření montáže tlumiče antisociálním činem, odporujícím dobrým mravům.

Žalobce musí dokázati, že žalovaný užívá přístroje bez tlumiče a že je mu známo, že tím žalobce ruší v poslechu radio-příjimače.

Žalobní žádost jde na náhradu škody odstraněním poruch, t. j. namontováním motoru. Exekuce se v daném případě provádí podle § 353 ex. ř.

Žaloba tato liší se od žaloby podle § 364 I. v těchto kusech:

a) co do subjektů: v daném případě je žalobce uživatel přijímače a žalovaný původce interferencí, podle § 364 I., je žalobce vlastníkem přijímače a žalovaný vlastníkem přístroje vysokofrekventního;

b) co do důvodu: v daném případě jde o zneužívání práva na škodu druhého, v onom jde o omezování práva vlastnického; tato diference je důležitá co do důkazního břemene, neboť v prvním případě má se dokázati vědomost škůdce, ve druhém jen omezení vlastnictví na úkor druhého;

c) co do žádosti žalobní: v žalobě podle § 1295 II. žádá se za náhradu škody, tedy v první řadě za opatření zamezující rušení, po případě za peněžitou náhradu, v žalobě podle § 364 I. žádá se za zamezení interferencí.

2. Civilní ochrana rozhlasu na Slovensku.

Na Slovensku máme jen staré právo obecné. Toto obecné právo, které je dnes ve zřejmém ideovém úpadku od polovice XIX. století, je pod vlivem obč. zákoníka, kterýžto vliv se v naší republice ještě zesílil. Možno říci bez nadsázky, že náš občanský zákoník má na Slovensku podobné postavení, jako mělo kdysi římské právo v zemích českých. Obč. zák. ve svých zásadách práva majetkového je pouze kondensovaným právem římským, jak je obsaženo v Corpus iuris civilis, takže zásady práva obecného a našeho práva občanského se příliš od sebe neliší, aniž můžeme na Slovensku vliv obecného práva principiálně vyloučiti. Obecné právo zná octionem a exceptionem doli, ovšem spojenou s actio aquiliana, této pak se dá zcela dobře použítí na zneužívání práva, jak dokazuje vývoj obecného práva.

Vlastnictví je omezeno na Slovensku zásadně jako u nás, což plyne z t. zv. zásad právních, obsažených v úvodu k Tripartitum. Následkem toho můžeme zásady konkurence dvou vlastnických práv upravití způsobem zcela obdobným jako v zemích našich. Není důvodu, proč bychom měli na Slovensku postupovati odchylným způsobem než v zemích historických.

Máme rozhodnutí Nejvyššího soudu ve sporu Pocsátko-Keményi, citované hned na počátku. Prvý soud (okresní soud v Košicích) kladl důraz na to, že právo, na Slovensku platné, řeší kolisi vlastnických práv, což je přirozené, neboť ratio celého majetkového práva je řešení konfliktů mezi majetkovými subjekty. Podle mínění nalézacího soudu je třeba řešiti tento

případ kladně, ačkoliv předpisů žádných není. Rozhodnutí nálezačského soudu nemá žádné logické jednoty, chce konflikt řešiti, ale nedovede řešení odůvodniti. Málo jasný je také rozsudek odvolacího soudu, který jen konstatuje slušnost toho, aby žalobce v poslechu nebyl rušen, ale slušnost toho jen všeobecně odůvodňuje zvykovým právem na Slovensku platným. Nejvyšší soud pak dotkl se ve svém rozhodnutí také zneužívání práva, ale žádal na žalobci důkaz, že používání kolektivních motorků na zubolékařských přístrojích dělo se zřejmě jenom za tím cílem, aby žalující straně byla způsobena škoda. Tento úzký výklad zneužívání práva neodpovídá ani § 1295 II., ani zásadě obecného práva: malitias non est indulgendum; to znamená, že reálně odmítl Nejvyšší soud podle této zásady rozhodnutí a ve skutečnosti také odmítl tento majetkový konflikt řešiti.

3. Řešení této otázky v Německu.

1. Jakkoliv sousedíme s Německem a obyvatelstvo našeho státu najmě pohraniční má velmi čilé styky s ním, přece poměry v Německu vyvinuly se velmi odlišně od poměrů našich, takže jich nemůžeme používat analogicky podle poměrů našich. Shledali-li jsme velkou podobnost s poměry francouzskými, shledáváme zásadní různost poměrů našich a německých.

V Německu povstala o této otázce značná literatura, z níž nejdůležitější jsou spisy m. r. Neugebauera a dále posudek prof. Engländera, uveřejněný v Archiv für Funkrecht. Přehledy judikatury a literatury o této otázce možno nalézt ve zmíněném časopise. Velmi instruktivní přehled podává článek Dr. Willy Hoffmanna „Die Ergebnisse in Rechtsprechung und Schrifttum über den privatrechtlichen Schutz des Rundfunkteilnehmers gegen Störungen des Rundfunkempfanges (Archiv für Funkrecht, 1932, str. 201). Spor má v Německu pozadí hospodářské: jednak jsou to zájmy rozhlasu, jednak zájmy silnoproudých elektrických vedení; tím ovšem sporná otázka stává se právnicky málo přehlednou a velmi komplikovanou. Vedle toho je to speciální zákonodárství, kterým se Německo od nás zásadně odlišuje.

2. Východiskem je § 23 zákona o zařízení dálkových hlášení (Fernmeldeanlagen-gesetz, F. A. G.). Doslov tohoto ustanovení je tento:

„Elektrische Anlagen sind, wenn eine Störung des Betriebes der einen Leitung durch die andere eingetreten oder zu befürchten ist, auf Kosten desjenigen Teiles, welcher durch eine spätere Anlage oder durch eine später eintretende Änderung seiner bestehenden Anlage diese Störung oder die Gefahr derselben veranlaßt, nach Möglichkeit so auszuführen, daß sie sich nicht störend beeinflussen.“

Spor vznikl nejprve, zda se tento předpis vztahuje též na

rozhlas. Většina spisovatelů kloní se k mínění kladnému, tak Engländer (Archiv für Funkrecht, 1929, str. 82), List (Die Rundfunkstörungen im deutschen Privatrecht, Mannheim 1932, str. 17), Meisner (Juristische Wochenschrift, 1933, str. 82), Runkel (Archiv für Funkrecht, 1928, str. 322), Pinzger (Deutsche Richter-Zeitung, 1931, str. 332), také Neugebauer přiklonil se k tomuto mínění (srovn. Archiv f. F. R., 1932, str. 206). Z praxe sledovaly tyto rozsudky mínění uvedené: OLG. Dresden, 2./XI. 1927, LG. Dessau, 10./XII. 1930, L. G. Schwerin, 2./VII. 1931, L. G. Liegnitz, 20. X. 1931, L. G. Berlin 45, civilní komora, 25./IX. 1931 (jsou uveřejněné vesměs v Archiv für Funkrecht, částečně v Juristische Wochenschrift). Menšina popírala platnost § 23 FAG. pro posluchače radia, ale praxe, až na zcela nepatrné výjimky, odmítla tento názor.

Také o významu útrat tlumičů zařízení vznikl spor. Jedni hájí mínění, že tlumič má na své útraty zříditi majitel zařízení pozdějšího, tak Engländer, Neugebauer, Runkel l. c. Naproti tomu Grave, Juristische Wochenschrift, 1930, str. 1907, (List) (l. c., str. 23), zastávají mínění, že útraty nese majitel přijímače. Mimoto je celá řada mínění, která jsou mezi těmito oběma, takže v tom směru je v Německu dokonalá nejasnost (srovn. Archiv für Funkrecht, 1932, str. 208—210).

Jednotné je mínění, že nárok podle § 23 FAG míří na to, aby bylo učiněno opatření odstraňující poruchu, a že nejde o žalobu zdržovací. Nepředpokládá tento zákon žádného zavinění (Engländer l. c., Hoffmann l. c. str. 211), tlumičí zařízení musí býti technicky možné a hospodářsky úměrné (Reichsgericht sv. 43 str. 258, sv. 50 str. 83), což zastává i doktrína skoro bez výjimky (Engländer l. c., Grave l. c., Meisner l. c., Neugebauer, Fernmelderecht str. 344, 768, též Archiv für Funkrecht 1931, str. 21, Runkel l. c.).

V otázce, zda § 23 l. c. vylučuje ustanovení obč. zák., byl v Německu tuhý boj, ale — jak se mi zdá, zvítězilo mínění Engländerovo charakterisované touto větou: „Sondervorschrift (t. j. § 23 l. c.) mit eng begrenztem eigenartigem Tatbestand und ebenso eigenartiger Rechtsfolge.“ Pokud speciální ustanovení § 23 l. c. nesahá, má se řídit podle obč. zák. Praxe sledující toto mínění je tato: Osnabrück 24./VII. 1929, A. G. Karlsruhe 4./XII. 1929, L. G. Stargard 5./VI. 1930, A. G. Berlin-Mitte 11./VI. 1930, A. G. Braunschweig 2./IX. 1930, G. G. Riosa 23./X. 1930, A. G. Berlin-Neukölln 6./XI. 1930, L. G. I. Berlin 7. civ. komora 7./XI. 1930, L. G. Dessau 10./XII. 1930, A. G. Hamburg 21./I. 1931, L. G. Dresden 28./I. 1931, L. G. München 12./II. 1931, A. G. Neukirchen 11./III. 1931, L. G. Kempten 19./VI. 1931, L. G. I. Berlin 24. civ. komora 29./VI. 1931, A. G. Hamburg 28./IX. 1931 (uveřejněné většinou v Archivu für Funkrecht), L. G. Danzig 13./V. 1932, L. G. Gottbus 10./VI.

1932, L. G. Dessau 15./VI. 1932. Některá rozhodnutí zamítají možnost použití obč. zák., tak L. G. Essen 13./XI. 1930, A. G. Bamberg 22./V. 1931, týž 28./V. 1931, L. G. Schwerin 2./VII. 1931, L. G. Berlin 45. civ. komora 25./IX. 1931, L. G. Hamburg 20./X. 1931, L. G. Liegnitz 20./X. 1931, L. G. Frankenthal 18./V. 1932. Podobné ustanovení mají ve Finsku, zák. č. 167 ze dne 11./V. 1928, § 15.

3. Ti autoři a soudy, které připouštějí příslušnost BGB. v otázce rušení rozhlasu vysokofrekventními přístroji, jsou nuceni říci, které předpisy BGB. jsou rozhodny.

a) Rušení rozhlasu je rušením držby podle §§ 858, 862, 865 BGB., rozhodující je mínění Neugebauerovo (Fernmelderecht str. 761) a Engländerovo (l. c. str. 101), kteří připouštějí rušení držby zařízení přijímacího. Poslední uvažuje také o nájemci bytu: „Für diesen Fall ist nun diese Rechtslage grundsätzlichen nicht anders, nur ist dem Mieter in solchem Falle nicht die Eigentumsstörungsklage aus § 1004, sondern die Besitzstörungsklage aus § 862 gegeben. Denn der im Besitz der Wohnräume befindliche Mieter ist als Teilbesitzer nach § 865 (což je pro nás nepříjemné) gegen alle Störungen seines Besitzes gemäß §§ 858 ff ebenso geschützt, wie der Besitzer des ganzen Grundstücks; eine Besitzstörung liegt aber auch in schädigenden Immissionen in den Mietgegenstand, in die Mietwohnung.“ Celá konstrukce je velmi umělá a pro naše právo nepříjemná. Podobně Pinkus (Archiv für Funkrecht 1930, str. 177) má za to, že jde o řešení přijímače jako „Element des rundfunkmäßig modifizierten Wohnbesitzes“.

b) Podle panujícího mínění má se za to, že rušení rozhlasu interferenčními vlnami je immissi ve smyslu § 906 BGB. (srov. Hoffmann l. c., str. 219). Otázka se točí hlavně kolem toho, pokud jde o podstatné rušení a o místní zvyklosti. Tím celá německá doktrína i praxe je na zcestí, neboť § 906 se týká jen poměru dvou vlastníků nemovitostí, kdežto zde nejde o žádný konflikt dvou takových vlastníků. To vede k násilným konstrukcím, málo dorozumitelným.

c) Je charakteristické pro německé právo, že v daném případě nesáhlo se k zásadě zneužívání práva, ač v BGB. je dán pro to podklad v §§ 226, 826. Tím však, že každé rozhodnutí i každý autor vychází z § 23 FAG., je celý problém posunut, takže i tam se dovolávají §§ 226, 826, neuzije se nikdy zásady zneužívání práva. Z toho důvodu, že ústředím a východiskem problému tohoto je § 23 F. A. G., kterážto ustanovení je našemu právu neznámé, je pro nás německá doktrína i praxe méně významná. Jen celkový ráz dlužno zdůrazniti, že německá praxe ve své valné většině vychází z té zásady, že poslech rozhlasového přijímače má být chráněn proti rušení vysokofrekventními přístroji elektrickými.

4. Resumé.

Srovnáme-li naši čl. jurisprudence s jurisprudence francouzskou i německou, shledáme, že naše je dosud v počátcích, ovšem vinu na tom mají posluchači rozhlasu sami. Ve Francii i v Německu byly to velké organizace posluchačů radia, které procesy zahajovaly jménem postiženého člena a které sbíraly materiál tak vytrvale, že jejich hledisko bylo soudy přijato buď výlučně (Francie) nebo valnou měrou (Německo). U nás projevuje se u nižších soudů podobná snaha, ale důvody, o něž se opírají, nejsou bezvadné, podobně jako v Rakousku, takže není divu, že revisní instance na tuto ochranu ani zde ani tam přistoupiti nechtěla.

Celkový vývoj směřuje k ochraně poslechu rozhlasu proti rušení interferencemi vln elektrických a proto nelze se domnívati, že se tato tendence zastaví před hranicemi naší republiky, půjde jen o to, o jakou dobu se opozdíme za státy západoevropskými.

II. Policejní ochrana posluchačů rozhlasu.

1. V Německu mnohá města poskytují ochranu rozhlasu tím, že stanoví jako podmínku dodávky proudu do vysokofrekvenčních strojů elektrických, jestliže tyto jsou opatřeny tlumiči. Jde zde o nepřímou policejní ochranu oklikou přes veřejný podnik. Srovn. k tomu P i n e s e s, Das Einschreiten der Polizei gegen Rundfunkstörungen, Berlin 1931 (Weidmannsche Buchhandlung).

2. V U h r á c h stanoveno bylo nařízením ministra obchodu, že elektrické přístroje mají býti opatřeny tlumiči, pokud je to technicky proveditelné, aby nerušily poslech přijímačů rozhlasu. Je-li k instalaci přístroje zapotřebí povolení úředního, dá se povolení jen v tom případě, bude-li přístroj opatřen příslušnými tlumiči. Shledá-li se na přístroji závada, působící poruchu poslechu, je vlastník přístroje povinen závadu odstraniti na vlastní útraty.

3. V B e l g i i stanoveno bylo královským výnosem ze dne 31. března 1932, že vlastník elektrického přístroje má předsevzítí taková opatření, aby zamezil nebo zmenšil poruchy poslechu přijímače rozhlasového. Opatření taková mají býti technicky spravedlivá a hospodářsky úměrná. Za všech okolností mají uživatelé přístrojů učiniti opatření, aby odstraněny byly poruchy, způsobené špatným fungováním anebo opatrováním strojů užívaných. Rozhoduje o tom ministr pošt a telegrafů, jemuž k ruce je poradní sbor. Sankce stanovena je ve formě pokut a vězení.

4. V R u m u n s k u garantuje se nerušené používání rozhlasu (6. října 1932). Zvláštní zákon mají také v D á n s k u, a to č. 90 ze dne 31. března 1931 (Archiv für Funkrecht). Zákon

tento rozlišuje, zda elektrický přístroj byl užíván již po platnosti tohoto zákona (§ 1) nebo před jeho platností (§ 2), dále rozeznává poruchy odstranitelné (§§ 1, 2) a neodstranitelné (§ 3) a vady v přístroji (§ 4). Konflikt mezi majitelem přístroje a přijímače řeší se zvláštním správním řízením (§§ 7, 8, 9), vedle toho je stanoven na kontravenci správní přestupek (§ 10). Podle zpráv z Dánska osvědčil se tento zákon velmi dobře a není proti němu vážných námitek ani se strany majitelů přístrojů, ani majitelů přijímačů.

5. Ve Francii spolky radioamatérů vymohly si v celé řadě obcí za vydatného přispění prefektů výnosy obecních starostů, jimiž nařízeno bylo majitelům elektrických přístrojů zameziti všeliké rušení přijímacích přístrojů rozhlasu. Tato lokální akce doplněna byla nařízením (dekretem) presidenta republiky ze dne 1. prosince 1933, k čemuž dáno bylo zmocnění zákonem ze dne 31. května 1933 (čl. 114). Nařízení stanoví, že každý elektrický přístroj má býti opatřen tlumičem a udržován v dobrém stavu (čl. 3). Výjimky jsou povoleny u přístrojů, které ruší jen nepatrně, anebo u přístrojů, jejichž tlumení bylo neúměrně nákladné (čl. 4), dále u přístrojů, užívaných v dobách, kdy neruší příjem rozhlasový (čl. 5). Mimo to v zájmu veřejném možno udělovati speciální dispense (čl. 8). Nařízení ustanovuje dále o kontrole přístrojů (čl. 7, 8). U ministerstva počtů zřizuje se zvláštní komise, která má dávatí směrnice pro výrobu, užívání, prodej a pro držitele elektrických přístrojů (čl. 9). Komise tato byla výnosem ministerstva počtů téhož dne zřízena.

6. U nás přichází v úvahu místní policie obecní (§§ 28, 35 čes. obec. zř., §§ 27, 34 mor.-slezs. obec. zřízení, dále čl. 2 zák. č. 125/1927 Sb. zák. a nař. o policejních úřadech státních). Nechtěme zde řešiti kompetence obou úřadů. Je však zásadní otázka, zda rušení rozhlasu je právním statkem chráněným policejními předpisy. Podle praxe Nejvyššího správního soudu je úkolem policie chrániti veřejný pokoj a řád, což znamená jednak souhrn právních norem a norem etických a společenských, jichž zachování podle dočasně panujících obecných názorů je podmínkou klidného a spořádaného soužití, jednak stav společnosti oněm normám odpovídající (Boh. 4488, srovn. Hoetzel ve Sborníku veřejného práva III., Policie, str. 165). Vždy však musí jíti o ochranu veřejných zájmů veřejnosti. Proto i u nás platí, že rodinný život je v principu vyloučen z policejní intervence. Jen když to, co se děje v uzavřených prostorách, proniká na venek, může zavdati podnět k policejnímu zakročení (Hoetzel l. c., str. 166). Otázka je, zda rozhlas je statkem chráněným policejním právem. Jednotlivec poslouchá rozhlas v bytě, podle toho nejde o věc veřejnou (srovn. zásadu v rozh. Budw. č. 8595).

Uvésti však musíme toto: Když by někdo rušil vy-

sílání rozhlasu, ruší nesporně veřejné zařízení. Toto veřejné zařízení je však určeno k tomu, aby bylo slyšeno. Kdo ruší tedy poslech rozhlasu, neruší jen jednotlivce v soukromém poslechu, ruší veřejné zařízení rozhlasové a tím i právní statek policejním právem chráněný.

Ochrany této požívají však jen tuzemské vysílací stanice, cizozemské stanice ochrany této nepožívají, leč by jim právním řádem našim zvláště propůjčena byla. Ochrana tato je propůjčena všem stanicím tuzemským a ne snad jen nejbližším.

Otázku kompetence ponecháváme stranou, poněvadž zásadní otázka je, zda policejní ochrana je vůbec dána.

Doslov.

Výklady tyto podány byly de lege lata, ale bylo při nich přihlíženo k tomu, že předpisy jsou dosti pružné, takže dávají dosti volnosti jak soudním, tak i správním orgánům státu. V rámci volného uvážení soudce i správního orgánu naznačena byla cesta, která odpovídala by dosavadním směrům praxe, aniž kde zákon by byl porušen. Tím nalezena byla cesta pro případné řešení určitější zákonnou normou. Situace je ta: ochrana nerušeného poslechu rozhlasu je dána již podle nynějšího stavu našeho právního řádu, ale předpisy jsou dosti neurčité, a proto není nevhodné, aby aspoň předpisy policejní byly přísněji stanoveny, aby platnost předpisů lépe vynikla.